

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

עין משפט
נר מצוה

רש"י

חוסרות

כב א"מ מ"י פ"ב מהל'
נדרים הלכה ע"פ פסג
לחז"ל רמב"ם טו"ש"ע ח"מ
סימן רע"ג פס"ק ו':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיבעית
אמר ה"ל ע"פ ד"ה כעון
ואמר ואלהי קמני ח"מ
וחזית הכי נחמק:

גליון הש"ס

גם ו' י"ח יושע ב"ל אבר.
פ"ק שנת ד' י"ח ע"ב
מורה"ה דמפקדא. פסחים
דף ד ע"ב מורה"ה
דמזלזליה:

ואיבעית אימא. כי פליג ר' יוסי עליהו דרבנן דאמרי לא הו
הפקר (ב) כעון דלא אפקריה אלא באפי פרי. ואלהי הכי קמני ר'
יוסי במתניתין דאסור דלא הו הפקר כל זמן דלא אהא ליד וזכה אכל
היכא דאפקריה באפי כי תלתא הו הפקר ואע"ג דלא אהא ליד

איבעית אימא הא דאפקריה באנפי תרין והא
דאפקריה באפי תלתא דאמר ר' יוחנן משום
רבי שמעון בן יהוידא כל המפקד בפני
שלושה הו הפקר בפני שנים לא הו הפקר
ור' יהושע בן לוי אמר דבר תורה אפילו
באחד הו הפקר ומה טעם אמרו בשלושה
כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידין:

הדרן עלך אין בין המודר

מחזיקיה הילכך כי היכי דנמנה לא נפיק מרשותיה עד דאמי לרשות מקבל ה"ג בהפקר כי האי דהפקר זה למנה דמי. וממני
דהמפקד את שדהו כי האי הפקר מתוקמה ומשום הכי קמני דעד שלא זכה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו אכל הכי מתניתין
דהמפקד את כרמו מתוקמה דאפקריה באפי תלתא וכל היכא דאיכא תלתא אושא מילתא ואדעתא דכולי עולמא אפקריה ולא דמי כלל
למנה הלכך אע"ג דנמנה עד דאמי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזכה בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאחר נפיק מרשותיה:
דאמר ר' יוחנן כל המפקד בפני שלשה הו הפקר. משום דאדעתא דכוליה עולמא אפקריה: בפני שנים לא הו הפקר. דכיון דליכא
קלא אדעתא דידהו בלמוד אפקריה ודמי למנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש כמה שכתבתי קלח דברים שלדמי מדברי
הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דמקלף דעמיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר במנהגא אחיא
ור' יוחנן דאמר הכי לעיל [מג]. הא איתמא וכיון שכן למקנה דלעיל אדחיא לה כל הכי סוגיא ונקטין לפירושא דלרימא דהמפקד את שדהו
אוקמה דעולא דכולה רבנן היא ור' יוסי נמי היא דר' יוסי לא פליג עליהו דרבנן דבינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסופא דקמני
דעד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבו ושנה לא שכיח לא נפיק מרשות מפקד עד דאמי לרשות וזכה
וכולה דכפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמיהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטין כר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד
הו הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקד בפני שלשה
וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות נדרים (הלכה טז):

הדרן עלך אין בין המודר

הדרן עלך אין בין המודר
וכי כליס כלים וכן בהמה לא בני תלתא אלא כדפריש ביי לין עמא שפיר דמי דאמר פ"ק דשבת (דף י"ח:) גבי כליס דמפקד אפקריה וסתמא קאמר ככל עניינא: הדרן עלך אין בין המודר

פירוש הרא"ש

הך חששא נופח בשלמא אי מוקמת רישא רבנן נחא דנענין שלשה ימים כדי שיתפרסם ההפקר כדפרישית לעיל אלא
כיון דמוקמת לה כרבי יוסי ואחר שלשה ימים עקריה רבנן לחפש גזירת מתנת בית חורין ואוקמהו אלאוריהם משום
דלא משתבח מורת הפקר ואמי לאפריש מן החיוב על הפסוק אפילו מיום ראשון עד היום הן למיטע להכי כי עוקר
זכית הפקר הוא חוק שלשה דלא שכיח שיעמוד ג' ימים בלא זכיה ויהי לר' נתן דכבר התמי וסבית: אמר רבה
בפני הרמב"ם ב' פ' מה שכתב שלשה ימים לא הו הפקר ולא משום גזירת מתנת בית חורין דאי הויה טעמא
משום גזירה היי מקשיין אותה גזירה משום חשש שלם משתבח מורת הפקר כמו שאני מקשיין אותו לאחר ג' אלא
במק' ג' ימים לא הו הפקר מדאורייתא מפני הרמב"ם שלם נחמך הדבר אלא להכחיש דעיקר הפקר יליפין משביעות
כדפרישית בירושלמי והשביעות משתמנה מה תלמוד לומר ונטשתה י' ע' נטשתה אחרת שהיא כו ואילו ו' ו' הפקר מה ו'
לענין ולפריש אף ו' כי ובשביעות דלית בה רמאות ויהא דליתא למיחש לרמאות כעון בחוק שלשה לא הו הפקר
אכל מדאורייתא לא הו הפקר כיון מילתיה דרבה היא וכיון דמדאורייתא היי במשבר משום שלם משתבח מורת הפקר
לא מקשיין ליה ורבי יוסי אוסר במתני' חוק ג' מן המורה ולאחר ג' משום גזירת מתנת בית חורין: ור"ש אמר
אע"פ דר' הורוב ע"ה המורה ב' כי מוקמת לה כרבנן ומק' ג' היי לעשר מדרבנן שלם נחמך הפקר כדפרישית
לעיל וזי מוקמת לה כרבי יוסי ועד שלא זכה בו אחר היי לעשר משום גזירת מתנת בית חורין נחמך דילמא אחי
לעשרי כו: דאמר ר"ה ב' בעשרת עשר בעיה ובה. ויתר חסו נחמך לרבנן משום שלם נחמך הפקר ואחו
למחר קא אכל עובל ור' יוסי משום גזירת מתנת בית חורין ממה שחש דילמא אחי לאפריש מן החיוב על הפסוק:
בש"סא אע"פ רבנן קמני לה ופסוק מן המפסד מדאורייתא דלאחר אלא לר"ל דלר' יוסי לא הו הפקר מן המורה
מק' ג' ימים אחי פסוק מן המפסד: איבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי ב' טעמא דר' יוסי דלא הו הפקר
חוק שלשה משום דליכא למיחש לרמאות וכיון דאפקריה באפי תלתא והדבר מפורסם לכל ליכא למיחש לרמאות והי
כמו הפקר לאחר ג' הלכך לאחר הו הפקר: המפסד בפני ג' לא הו הפקר. לאחר: דבר תורה אפילו באחד
הו הפקר. לאחר כרבנן: ובה פסג אמר ב' ב' שיהא אחד זוכה ושנים מעידין. וממנו זה יאל בעל הבית
להפקד כדי להפקד ממעשר וק"ל כלל מקום הילמא כדכיל לנגיה דר' יוחנן הלכך הו הפקר מן המורה אפילו
באחד והיי"ל אפילו ביי לין עמא הלכך בשבט יכול להפקד כליו שלם ועיור על שכיח כליו וכן בהמה אם השאילה
לעורר כוכבים ולא החזירה לו קודם השבת אפילו ביי לין עמא:

הדרן עלך אין בין המודר

איבעית אימא הא דאפקריה באפי תרי ב' ואמי שפיר כרבי יוסי הא דקאמי במתני' דלא הו הפקר עד דאמי ליד
זוכה ה"מ באפי תרי אכל באפי תלתא כיון דהי הפקר הפקר מפורסם מורה רבי יוסי דלא מרשותו והי הפקר ופסוק
מן המפסד והשתא דלמית להכי כדרימא דלעיל מלי לאוקמי כרבי יוסי והאפקריה באפי תלתא וירשא מפני הרמב"ם:
דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידא כל המפקד בפני שנים לא הו הפקר. לענין זה שלא יוכל לחזור
בו ומיחיה הפקר הו דלם קדם אחר זוכה וזכ וזכו וזחוק דלישנא דלא הו הפקר משום שאינו הפקר כלל ואי
הו מלי לפריש הא דאפקריה באפי תרי דלא לא הו הפקר כלל לא הו נחמך ומה חזר בו מק' טעמא דפריש
רבי יוחנן לעיל טעמיה דרבי יוסי משום דהי כרשות מפקד עד דאמי לרשות וזכה אלא סבר דר' יוסי אוסר משום
דהפקר בפני שנים לא הו הפקר כלל ומיחיה קשיא דרבי יוחנן נוסיה פריש טעמא דרבי יוסי לעיל ואכל למיחך הא
דדיה הו דרביה רבי יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפילו באחד הו הפקר דכניחא ליה כרבנן דלאחר יאל מרשות
הפקר והיי אלושור ממין פריש שמיטה ו' אוליב דרבה דהפקד שדהו כל ג' ימים יכול לחזור בו ומייב במשבר מהלך
ואלן חזי יוכל לחזור בו ופסוק מן המפסד ואמי כרבנן דאמרי במתני' דהי הפקר קודם שזכה בו אחר ולא גזרין
להיות כרשותו לחיוב במשבר כי היכי דלא גזרין במתני' להיות כרשותו לאחר על המודר משום מתנת בית חורין
ומיחיה נחוק ג' סביר רבנן דחייב לעשר אם חזר בו משום שלם נחמך הפקר והאמרו העולם שהוא אוכל עובל ומיחיה
גבי נדרים לאחר יאל מרשותו לפי שדיוע ללל שדיוע ואפי' שלם נחמך הפקר גם הנדר אינו דיוע וליכא
למיחש שחא ואמרו הוא נטה מנכס המדיר באיבור אכל איבור עובל דיוע לכל: עד ש"א ובה בו בין הוא בהרת
זכיה בין אחד יב"ל אחר ב' וחייב בהפסד. דגזרין שיהא כרשותו לחיוב במשבר עד שיכא ליד אחר כי היכי דגזרין
במודר משום מתנת בית חורין ור' יוסי היא והיי דנקט הפקר חמן לרשומא נקטיה ואפי' בהפקר כי האי דלא שכיח
גזר ר' יוסי כי היכי דגזרין במתניתין משום מתנת בית חורין: ומתמה רישא רבנן ויפסד ר' יוסי ומק' לה עולא
כולה כרבנן כי האי אחי עד שלא זכה בו הא לא גזר במתניתין משום מתנת בית חורין ומשני שאני הפקר חמן
דלא שכיח ויעיור העולם לומר שאני הפקר ואי עשרת ליה המפסד ואמרו שטעל הוא אוכל לכן חייבנו במשבר עד
שזכה בו אחר: רישא גבי ר' יוסי: והיינו טעמא דלא גזר להיות כרשותו ולחיוב במשבר עד שכיח בו אחר כי היכי
דגזר במודר משום דלא משתבח מורת הפקר ואמי למחר הפקר היי במשבר ולהכי אוקמה אחר שלשה מדאורייתא
מותר מן המפסד כדי שלא יכא ליד מכשול לומר הפקר היי במשבר ודלא מכחיש אוקמה י' לחוש שלם משתבח
מורת הפקר ממה שיש לחוש לגזירת מתנת בית חורין: אי אר' סיוס ראשון גבי. הוה לו לאוקמהו אלאוריהם משום

